

Cod Electoral Acum!

Principala revendicare a *Coalitiei Cod Electoral Acum!* este un acord al clasei politice și al societății civile asupra unui principiu: România are nevoie de un Cod Electoral unificat, un set de reguli pentru organizarea alegerilor care se aplică unitar la toate tipurile de scrutine, respectiv pentru referendum.

În acest moment, România are un câte o lege pentru fiecare tip de scrutin (locale, parlamentare, europarlamentare, prezidențiale și referendum); acestora li se adaugă Legea privind votul prin corespondență, Legea partidelor politice și prevederi din Legea finanțării partidelor politice și campaniilor electorale. Cadru general este similar, dar există deosebiri punctuale importante, spre exemplu în ce privește organizarea și funcționarea administrației electorale, organizarea votării sau observarea alegerilor. Sunt dezavantaje importante care derivă din această stare de fapt. Inconsecvența legislativă cere Biroului Electoral Central să intervină prin decizii și hotărâri pentru interpretarea legii, iar acestea pot să fie diferite de la un scrutin la altul, în funcție de componența BEC. Regulile diferite îngreunează și cresc costurile pentru pregătirea corespunzătoare a Corpului Experților Electorali, adică persoanele dintre care sunt selectate președinții și locțiitorii din secțiile de votare și afectează direct calitatea procesului electoral. Numeroase erori umane pot fi explicate, cel puțin parțial, prin pregătirea deficitară a acestor persoane.

Deficiențele legislației electorale fărâmițate conduc și la nevoia de a face modificări sau ajustări din mers, adesea prin ordonanțe de urgență emise în anul electoral. Acest lucru a fost observat și de Curtea Constituțională a României, care, în anul 2009, analizând o contestație a rezultatului alegerilor, a respins contestația, dar a observat:

În acest context, Curtea Constituțională subliniază necesitatea ca întreaga legislație electorală referitoare la alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, a Președintelui României, alegerile pentru Parlamentul European, precum și la alegerea autorităților administrației publice locale să fie reexaminată, urmând a fi concentrată într-un Cod electoral ale cărui dispoziții comune și speciale să asigure, în concordanță cu principiile constituționale, organizarea unui scrutin democratic, corect și transparent.

Trei ani mai târziu, în 2012, analizând constituționalitatea unei legi care viza schimbarea cadrului electoral, Curtea Constituțională a reluat exact textul din 2009, amintind din nou Parlamentului necesitatea unui Cod Electoral unificat.

În 2015, în contextul înființării de către Parlament a *Comisiei speciale pentru elaborarea, modificarea și completarea propunerilor legislative în materie electorală*, Autoritatea Electorală Permanentă a organizat o dezbateri internațională pe tema codificării electorale. În cadrul ei, reprezentantul Curții Constituționale, judecătorul Daniel Morar, a amintit din nou de poziția Curții, citând textul din 2009 și 2012.

Chiar dacă argumentele practice și legale în favoarea unui Cod Electoral unificat sunt evidente și în mod repetat aduse în atenția Parlamentului, acesta nu a reușit încă să pună în aplicare dezideratul unificării legislației electorale. Următoarele alegeri vor avea loc în 2024, ceea ce oferă o fereastră de oportunitate unică pentru unificarea și consolidarea ansamblului legislației electorale. În spiritul prevederilor [Codului bunelor practici în materie electorală](#) al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept și pentru respectarea deciziilor Curții Constituționale, acest demers trebuie finalizat și promulgat până la sfârșitul lui aprilie 2023. Doar astfel organizarea celor patru scrutine din 2024 se va putea face după un set coerent de reguli, asigurând exercitarea egală a dreptului de vot pentru toți cetățenii,

transparență și corectitudine, și contribuind astfel la construirea unui climat de încredere propice unei participări sporite a cetățenilor.

În acest context, *Coaliția Cod Electoral Acum!* solicită adoptarea prin lege a unui Cod Electoral unificat, care să includă regulile de organizare și desfășurare a tuturor scrutinelor din România (alegeri pentru diverse funcții și referendumuri). Astfel, prin reguli comune clar definite, va fi asigurată predictibilitatea și transparența procesului electoral. Codul Electoral unificat va înlocui legile electorale în vigoare, specifice pentru fiecare tip de alegeri.

Pentru încadrarea în acest termen și pentru o dezbatere cât mai largă și profundă, procesul trebuie să înceapă din aceasta sesiune parlamentară. Primul pas pentru realizarea acestui obiectiv trebuie să fie stabilirea imediată, de către Comisia parlamentară specială, a unui calendar al activității și distribuirea responsabilităților, cu participarea entităților extraparlamentare interesate. Firește, Codul Electoral va trebui să contribuie și la atingerea unor obiective specifice pentru continuarea și finalizarea reformei electorale, pe care le vom detalia în secțiunile următoare.

Legislația electorală nu este un capitol oarecare al legislației. Ea stabilește regulile după care poporul suveran își desemnează conducătorii. Legile obișnuite sunt elaborate de către cei desemnați a face legile – parlamentarii. În cazul legilor care stabilesc procedurile de desemnare a aleșilor trebuie evitată posibilitatea ca ele să reflecte preponderent interesele actualilor aleși; între cei doi poli ai relației – alegători și aleși – este necesar să existe o simetrie. Din acest motiv, Codul electoral va trebui să fie rezultatul unei comunicări permanente între parlamentari și societatea civilă.

În acest scop, **Coaliția Cod Electoral Acum!** își arată întreaga disponibilitate de a colabora cu Comisia specială și ceilalți actori implicați. Solicităm stabilirea unor proceduri eficiente de colaborare între comisia desemnată să elaboreze Codul Electoral și membrii interesați ai societății civile.

Textul următor cuprinde principalele propuneri ale membrilor **Coaliției** privind îmbunătățirea actualei legislații electorale. Solicităm tuturor factorilor implicați să discutăm pe marginea lor, în vederea includerii în viitorul Cod Electoral.

Coaliția Cod Electoral Acum! este o platformă a societății civile care activează pentru urgentarea unificării legislației electorale și creșterea caracterului incluziv și echitabil al acesteia.

Acest document și alte detalii legate de activitatea Coaliției pot fi consultate pe pagina web www.codelectoralacum.ro.

Contact: comunicare@codelectoralacum.ro

1. Eliminarea barierelor în calea unei competiții libere

Principiu	Recomandări	Argumentare
Facilitarea înregistrării și funcționării partidelor politice.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Înregistrarea partidelor la tribunalul din circumscripția căruia partidul are sediul. 2. Eliminarea cerințelor privind participarea la alegeri dintre criteriile privind radierea. 3. Modificările la statutul partidelor vor fi declarate administrativ, cu publicitate corespunzătoare și o perioadă de contestare. În cazul unei contestări, procedura va fi contencioasă. 	<p>Modificarea Legii Partidelor Politice, în 2015, a permis înființarea partidelor noi cu un număr scăzut de membri fondatori (3), ceea ce a deschis competiția politică.</p> <p>Monitorizarea aplicării acestor prevederi a arătat că unele prevederi ale legii dezavantajează partidele locale, și acest lucru afectează o competiție sănătoasă la nivel local.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Înregistrarea tuturor partidelor, precum și orice modificări, se fac la Tribunalul București. Aceasta este cea mai aglomerată instanță, ceea ce duce la întârzieri nepermise pentru o procedură de urgență. Distanța aduce costuri suplimentare pentru partidele locale. 2. Cerințele privind participarea la alegeri (art. 47 din lege) sunt excesive, mai ales în condițiile unui număr ridicat de semnături de susținere. Acest lucru vulnerabilizează partidele mici în fața unui act administrativ de radiere și reprezintă o limitare inutilă a dreptului la asociere politică. 3. Toate modificările la statutul partidului, inclusiv cele mai mărunte, sunt supuse unei proceduri contencioase, ceea ce lungeste inutil procedurile.
	Trecerea Registrului Partidelor Politice în administrarea Autorității Electorale Permanente	<p>În acest moment, Registrul Partidelor Politice este menținut de Tribunalul București. Este o aplicație învechită, dificil de consultat și de utilizat. Este necesară o aplicație modernă, administrată de AEP, și cu drept de acces de către Tribunalul București și, dacă va fi cazul, alte instanțe unde se înregistrează partide.</p> <p>Reglementarea Registrului Partidelor Politice trebuie să includă transparență extinsă pentru toate informațiile incluse. Această reglementare va facilita și implementarea soluțiilor 1 și 3 de la punctul anterior.</p>

		<p>Registrul Partidelor Politice ar trebui să includă și o bază de date cu actualizare anuală (posibil de legat de raportările pe care partidele trebuie să le facă privind finanțarea și cheltuielile) prin care fiecare partid să raporteze lista (cu adrese și date de contact) tuturor filialelor locale ale partidului (la nivel de UAT) precum și numărul de membri ai fiecărei filiale.</p>
<p>Scăderea numărului de semnături necesare pentru participarea la alegeri pentru toate tipurile de alegeri.</p>	<p>Reducerea numărului de semnături necesare, la 0,1% din numărul alegătorilor înscrși pe liste, complementar cu un prag minimal, stabilit după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pentru circumscripții la nivel de UAT (locale): nu mai puțin de 10 semnături. • Pentru circumscripții la nivel de județ (CJ, parlamentare): nu mai puțin de 300. • Pentru circumscripții naționale (prezidențiale, europarlamentare): 0,1% = 18270 semnături. <p>Reamintim și implementarea <i>pentru toate tipurile de alegeri</i> a prevederii conform căreia un alegător sa poată semna pentru susținerea a mai mult de un competitor electoral.</p>	<p>Prezența cât mai multor competitori în alegeri înseamnă mai multe idei, mai multă dezbateră, mai multe opțiuni pentru alegători și, la fel ca în economia de piață, competiție mai intensă care duce la rezultate mai bune pentru consumatori. În acest caz, reprezentare mai bună pentru cetățeni.</p> <p>Comisia de la Veneția (Codul Bunelor Practici în Materie Electorală) recomandă ca pragul sa nu depășească 1% din nr total de alegători dintr-o circumscripție, dar pragul maxim e o problema în România din cauza migrației ridicate, încrederii scăzute, implicării și interesului redus în politică.</p> <p>Un număr mai mic de semnături creează posibilitatea verificării acestora și asigurarea integrității procesului de colectare.</p> <p>Ar veni în întâmpinarea partidelor obligate de legea partidelor (114/2015, art 47) să depună candidaturi într-un număr mare de circumscripții la locale (75), respectiv o listă completă într-un județ sau candidaturi în 3 județe la parlamentare. <i>Cum am argumentat mai sus, susținem eliminarea acestei obligații din lista de motive asociate cu posibilitatea de radiere.</i></p>
<p>Mecanism centralizat pentru colectarea semnăturilor online</p>	<p>Introducerea unui mecanism centralizat, legat de Registrul Electoral, pentru colectarea semnăturilor online.</p>	<p>Legislația privind actele de identitate, amendată în 2020, prevede introducerea cărților de identitate electronice, care vor include o semnătură calificată recunoscută de autoritățile publice. Răspândirea pe scară largă a semnăturilor electronice creează oportunitatea strângerii semnăturilor de susținere online printr-un mecanism centralizat.</p> <p>Autoritatea Electorală Permanentă va gestiona o aplicație legată de Registrul Electoral. Competitorii electorali se înscriu în aplicație. Cetățenii se autentifică cu semnătură</p>

		<p>electronică (fie una achiziționată de la un furnizor recunoscut, fie cea de pe cartea de identitate), sunt validați prin Registrul Electoral, și aleg ce competitori să susțină.</p> <p>Acest mecanism asigură și verificarea corectitudinii semnăturilor. Mecanismul online va fi complementar strângerii semnăturilor fizic.</p>
<p>Eliminarea pragurilor legale pentru alegerile locale și europarlamentare.</p>	<p>Eliminarea pragului electoral de 5% în cazul alegerilor locale (CL, CJ) și al alegerilor europarlamentare.</p> <p>De asemenea, propunem deschiderea unei discuții cu privire la coborârea pragului pentru alegerile parlamentare.</p>	<p>Eliminarea pragurilor legale ar transforma coeficientul electoral pentru fiecare circumscripție într-un prag electoral efectiv, suficient pentru alegerea unor “adunări” de dimensiunile CL, CJ sau delegațiilor de europarlamentari, permițând totuși și partidelor mai mici, mai ales la nivel local, să aibă o șansă mai mare în alegeri (un pas înspre o competiție mai echitabilă).</p> <p>În cazul CL la UAT sub 50.000 de locuitori, coeficientul e între 5,26% și 11,1% (deci 5% nu se justifică oricum) In cazul CL la UAT peste 50.000, coeficientul e între 3,22% și 4,76%. In cazul Mun. București, coeficientul e 1,81%. In cazul CJ, coeficientul e între 2,76% și 3,33%. In cazul delegației de europarlamentari (32), coeficientul e 3,12%.</p> <p>Argumentele în favoarea pragurilor legale mai mari decât coeficientul electoral țin de reducerea fragmentării, însă impactul negativ pe care fragmentarea îl poate avea asupra capacității de funcționare și decizie a consiliilor e mai mic când vorbim de “adunări mai mici”. Ținem cont de aceste argumente în cazul parlamentului.</p>

2. Creșterea transparenței și echității în ce privește finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale

Principiu	Recomandări	Argumentare
Scăderea limitelor maxime și distribuirea	Pentru a asigura echitatea finanțării din subvenții, limitele maxime pentru subvențiile de stat ar trebuie reduse.	Legislația permite partidelor politice să utilizeze subvenții pentru finanțarea campaniei electorale. Deși competitorii nu au folosit extensiv aceste fonduri în timpul campaniilor electorale de la locale și parlamentare (spre deosebire de cele prezidențiale, unde subvențiile au fost utilizate la o scară mult mai mare) pe termen lung există riscul ca

mai echitabilă a subvențiilor		sumele mari alocate pentru subvenții să creeze dezechilibre. Amintim că un amendament introdus prin Legea 34/2018 a permis ca sumele pentru subvenții să crească substanțial, iar în 2020, criteriul de alocare a fost stabilit discreționar prin Legea bugetului de stat, pentru a permite partidelor care aveau un anumit număr de parlamentari la începutul anului să primească bani. <i>Vezi https://expertforum.ro/subventii-partide/ Ghidul Comisiei de la Veneția și ODIHR despre Reglementarea cu privire la Partidele Politice, para 130 prevede că „în cazul în care partidelor politice înregistrate li se oferă sprijin de stat ... ar trebui să existe un sistem de sprijin pentru candidații independenți pentru a asigura că ei sunt tratați într-un mod echitabil în alocarea resurselor de stat”.</i>
	Pragul pentru obținerea de subvenții la nivel local ar trebui scăzut pentru a ține cont și de voturile obținute la alegerea primarilor și/sau consilierilor locali.	Formula de alocare a subvențiilor este limitativă și implică obținerea unui număr de 50 de mandate de consilier județean sau general. Această limită ar trebui redusă pentru a ține cont în mod real de rezultatele alegerilor locale, implicând și rezultatele votului pentru primari și consilieri locali.
	Ponderea din subvenție acordată pentru rezultatele obținute la alegerile locale ar trebui crescută.	În prezent, 25% din subvenții au legătură cu rezultatele de la alegerile locale, 75% din bani fiind alocați pentru parlamentare. Creșterea procentului de fonduri alocate pentru rezultatele de la alegerile locale ar oferi o șansă de dezvoltare partidelor neparlamentare.
Revizuirea restricțiilor privind comunicarea în campania electorală	Eliminarea restricțiilor privind promovarea stradală în timpul campaniei electorale. Extinderea prevederilor art. 36 din Legea 334/2006, privind marcarea materialelor de promovare, la toate materialele produse de partidele politice, indiferent dacă sunt în campanie electorală sau în afara ei.	Legislația privind desfășurarea campaniilor electorale a fost modificată în 2015, mijloacele aflate la dispoziția competitorilor electorali pentru publicitatea stradală fiind reduse. Practic, în timpul campaniei electorale, competitorii pot folosi doar câte un afiș plasat în spațiile puse la dispoziție de primărie. În plus, există situații recurente în care administrația electorală trebuie să rezolve constant sesizări legate de plasarea mai multor afișe pe același panou sau să decidă asupra înlăturării unor stickere de pe autovehicule folosite în campanie, ceea ce poate deveni un efort contraproductiv. În paralel, o parte semnificativă din campanie s-a mutat în perioada de precampanie, când partidele politice desfășoară activități de promovare pe baza unor reglementări care asigură mai puțină transparență. În perioada de precampanie (sau în orice altă perioadă care nu este definită campanie electorală) partidele politice pot desfășura activități de

		<p>promovare. Diferența esențială este că în perioada de campanie materialele de promovare electorală trebuie marcate cu informații precum numărul de exemplare produse, entitatea care le-a realizat, date privind competitorul electoral [Art 36 (4) și (6) din Legea 334/2006], dar aceleași reguli nu se aplică în afara campaniei electorale. În anumite situații este dificilă identificarea entității care a comandat materialele electorale.</p> <p>Legislația electorală trebuie să asigure transparența și corectitudinea procesului, dar și accesul alegătorilor la informații privind competiția electorală.</p> <p>Vezi rapoartele de monitorizare EFOR despre finanțarea campaniei electorale - https://expertforum.ro/?s=finantarea+campaniei</p>
Creșterea transparenței privind cheltuielile competitorilor electorali	<p>Publicarea unor rapoarte intermediare de către competitorii electorali în timpul campaniei electorale - venituri și cheltuieli</p> <p>Raportarea cheltuielilor din subvenții la un interval regulat și publicarea informațiilor</p> <p>Publicarea datelor despre contribuții și cheltuieli în mod constant, în timpul campaniei electorale</p>	<p>Partidele nu publică rapoarte intermediare privind cheltuielile, iar AEP afișează periodic doar situația contribuțiilor acestora (fiind o bună practică, nu o reglementare legală, care a fost aplicată diferit la diverse alegeri), fapt care reduce transparența procesului electoral. Un observator extern nu poate identifica veniturile și cheltuielile decât după publicarea rapoartelor de venituri și cheltuieli (RVC), deși conform legii competitorii trebuie să declare veniturile și cheltuielile după 3 zile de la înregistrare către AEP.</p> <p>De asemenea, deși sumele alocate pentru subvenții au crescut semnificativ, nivelul de transparență pentru cheltuirea banilor nu este mai crescut, controalele realizându-se anual. Trebuie să existe o raportare transparentă, periodică, cu privire la cheltuielile realizate din fondurile pentru subvenții.</p> <p><i>Raportul ODIHR 2019: În scopul de a spori răspunderea partidelor politice și transparența generală a procesului electoral, ar putea fi examinată oportunitatea de a solicita raportarea periodică cu privire la cheltuielile de campanie în timpul campaniei și înainte de ziua alegerilor</i></p>
	Dezvoltarea unei platforme care să permită raportarea electronică în mod constant și acces pentru public	AEP a inițiat dezvoltarea unei platforme informatice în 2019 cu scopul de a centraliza datele privind finanțarea politică. Până în acest moment, platforma nu este deplin funcțională și nu are un modul care să permită accesul public la datele partidelor politice.

		Funcționarea acesteia ar trebui reglementată prin lege - în prezent nu există niciun fel de act de normativ care să o reglementeze.
	Publicarea datelor privind finanțarea politică ținând cont de standardele open data	Deși AEP publică anumite date legate de finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale în format xls sau doc, acestea nu sunt publicate unitar și în cea mai mare parte nu respectă standardele open data.
	Publicarea identității donatorilor pentru campanie peste un anumit prag	Identitatea persoanelor care împrumută sau care donează bani unui candidat nu este declarată, fapt care creează lipsa de transparență privind sursa reală a banilor din campania electorală, mai ales în contextul în care câteodată aceste sume sunt semnificative. Potrivit reglementărilor legate de publicarea identității donatorilor pentru partidele politice, legea ar putea stabili că identitatea donatorilor peste un anumit prag trebuie făcută publică. <i>(vezi și recomandarea următoare)</i>
	Scăderea pragului de la care se publică identitatea donatorilor pentru un partid politic	Pentru a crește transparența procesului de finanțare a partidelor politice, pragul de 10 salarii minime (respectiv 100 pentru împrumuturi), de la care se publică identitatea donatorilor ar putea fi redus, mai ales că suma totală, de aproximativ 4000 de euro este ridicată.
	Scăderea pragului pentru plata prin bancă la donații și cotizații	Pragul de 10 salarii minime, adică aproximativ 4000 de euro, pentru donații în cash este ridicat și astfel afectează transparența procesului electoral. <i>Recomandarea GRECO ii) introducerea obligației legale ca toate donațiile ce depășesc un anumit plafon să fie făcute prin sistemul bancar.;</i> https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c7cc9)
Consolidarea capacității de control a AEP	Creșterea capacității de control a AEP	Verificarea finanțării campaniei electorale se realizează în principal pe baza documentelor. Deși conform legislației în vigoare AEP are dreptul de a realiza verificări pe teren, practica ne arată că aspecte esențiale pentru finanțarea precampaniei, a campaniei electorale sau

		controlul abuzului de resurse publice trebuie clarificate și consolidate, iar măsurile luate de instituție să fie imediate, nu legate de control realizat la finalizarea procesului electoral.
	Creșterea limitelor sancțiunilor și aplicării acestora	Deși AEP aplică sancțiuni atât pentru campania electorală, cât și pentru finanțarea partidelor, cuantumul acestora este scăzut, iar legislația nu a fost actualizată. De asemenea, modul de impunere a acestora poate fi consolidat pentru a asigura finalizarea procesului de sancționare. Vezi <i>Sanțiuni aplicate în perioada 1 ianuarie 2019 – 28 februarie 2020</i> , https://finantarepartide.ro/wp-content/uploads/2020/03/Sanctiuni-aplicate-in-perioada-1-ian-2019-28-feb-2020.pdf

3. Mecanisme de atribuire a mandatelor care să crească legitimitatea aleșilor

Principiu	Recomandări	Argumentare
Listă deschisă pentru alegerile cu vot pe listă de partid. (Se poate introduce doar pentru alegerea Camerei Deputaților, sau a	Elemente ale propunerii: <ul style="list-style-type: none"> Alegătorul are la dispoziție un singur vot (simplitate, numărare și alocare mai ușoare). Partidele propun o listă ordonată, astfel își indică preferințele proprii asupra propriilor candidați (partidele să aibă totuși control asupra listei proprii și șanselor fiecărui candidat conform unor criterii interne). Alegătorii pot alege între a vota un partid, fără să indice preferințe între candidați, sau a vota un candidat de pe lista unui partid. Un prag electoral pentru candidații individuali echivalent cu coeficientul 	Din punctul de vedere al rolului reprezentativ pe care parlamentarii îl percep ca urmare a alegerilor, listele deschise pot genera rezultate mai bune decât un sistem uninominal, cu liste închise sau mixt. În același timp, listele deschise sporesc sentimentul de eficacitate pe care alegătorii îl asociază votului lor, prin faptul că aceștia au la îndemână mai multe opțiuni (atât partide, cât și persoane). Listele deschise permit păstrarea tradiției proporționalității și a listelor de candidați. 19 state UE (plus Elveția, Norvegia, dar și Bosnia Herțegovina sau Ucraina) au RP pe liste deschise (cele mai multe mai deschise decât propunem noi). Avantaje ale propunerii noastre (“un vot pe fiecare buletin de vot”): a) ușor de înțeles de către alegători, b) permite partidelor să păstreze listele ordonate de candidați. În plus, este un tip de vot care poate fi implementat în toate cele trei tipuri de alegeri în care sunt folosite listele de candidați (locale, parlamentare, europarlamentare).

consiliilor județene.)	<p>electoral calculat pentru circumscripția respectivă (doar candidații care trec pragul pot primi mandat în baza preferințelor, nu a locului de pe lista)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pe buletinul de vot se alocă un cod fiecărei liste de partid și fiecărui candidat, care să permită numărarea voturilor (gândit pentru numărarea și redactarea proceselor verbale în secție, dar se poate face numărarea în interiorul listei și ulterior la BEJuri de către reprezentanții partidelor - de discutat) (sistemul cu coduri în felul asta se folosește în Brazilia, și cu subchenare per candidat în Belgia sau Olanda) 	<p>Legat de recomandarea pentru opțiunea “partid sau candidat”: în cazul în care alegătorii ar fi obligați să opteze pentru un candidat al unui partid, alegătorii care nu au informații despre aceștia tind să voteze la întâmplare de pe lista de candidați ai partidului. De exemplu, apar efecte sistematice de listă (au șanse mai mari să fie votați cei de la început și cei de la final).</p>
Alegerile uninominale în două tururi	<p>La toate alegerile majoritare uninominale (președinte, președinte de consiliu județean, primar), dacă niciunul dintre candidați nu întrunește cel puțin jumătate plus unu din numărul alegătorilor înscrși în listele electorale, se va organiza un <u>al doilea tur de scrutin</u>, cu participarea primilor doi candidați, în ordinea voturilor obținute.</p> <p>În turul al doilea, candidatul care obține cele mai multe voturi primește mandatul.</p>	<p>Alegerile majoritare într-un singur tur permit desemnarea unor demnitari pe baza voturilor unei părți reduse, nereprezentative, din electorat.</p> <p>Argumentul adus pentru modificarea legii alegerilor locale (Pl-x nr. 217/2011) în sensul alegerii primarilor într-un singur tur de scrutin a fost criza financiară. Criza financiară fiind depășită, argumentul nu mai este valabil.</p>
Înlocuirea distribuirii naționale a	<p>La Camera Deputaților, mecanismul de distribuire al mandatelor să fie identic cu cel de la alegerile locale (consilii județene și locale).</p>	<p>Sistemul actual de distribuire a mandatelor presupune, după atribuirea mandatelor “întregi” la nivel de circumscripție, distribuirea la nivel național a mandatelor rămase. În</p>

mandatelor în faza a II-a cu distribuirea la nivel județean.		<p>felul acesta se obține păstrarea proporțiilor voturilor obținute de partide în structura Parlamentului, dar se produc anomalii la nivelul județelor.</p> <p>Sistemul distribuirii după metoda celor mai mari resturi păstrează, la nivelul județelor, ierarhia partidelor rezultată din vot. În măsura în care raportul dintre numărul mandatelor alocate fiecărei circumscripții și numărul voturilor exprimate este uniformă, metoda nu produce diferențe semnificative între distribuția procentuală a voturilor și cea a mandatelor. (*)</p>
Reducerea moderată a numărului de parlamentari	<p>Eliminarea Anexei 1 din Legea 208/2015.</p> <p>Actualizarea numărului de parlamentari, la fiecare alegeri, conform art.5 din aceeași lege.</p> <p>Creșterea normei de reprezentare cu până la 10%.</p> <p>Reducerea numărului minim de deputați dintr-un județ, de la 4 la 3.</p>	<p>O majorare a numărului total al parlamentarilor ar putea fi considerată neconstituțională, fiind contrară referendumului din 2009. În măsura în care se dorește o mai bună reprezentare a cetățenilor din străinătate (Circumscripția 43), este necesară reducerea numărului parlamentarilor din celelalte circumscripții.</p>

4. Metode alternative de vot sigure și eficiente

Principiu	Recomandări	Argumentare
Extinderea votului prin corespondență și consolidarea, respectiv clarificarea legislației	<p>Reglementarea votului prin corespondență ca metodă alternativă pentru utilizarea urnei speciale și ca metodă de vot în avans pentru alegătorii care votează în afara circumscripției în țară (alternativă pentru votul în avans în secția de votare)</p>	<p>La alegerile locale, precum și la cele parlamentare, alegătorii votează în circumscripția unde sunt arondați conform domiciliului sau reședinței, fără a exista o metodă alternativă de vot care să permită acestora să-și exercite drepturile electorale dacă nu se află în localitatea sau județul respectiv în ziua alegerilor. În acest sens, pentru a permite cât mai multor alegători să voteze, legislația ar trebui să introducă o formă de vot în avans - în secțiile de votare sau prin corespondență.</p>

<p>privind organizarea procesului</p>	<p>Extinderea votului prin corespondență pentru alegerile europarlamentare pentru alegătorii din străinătate</p>	<p>Bazele propunerii implementării votului prin corespondență, în mod alternativ votului prin intermediul urnei speciale, se găsesc în Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția, punctul 3.2.3.</p> <p>Implementarea votului prin corespondență ca metodă alternativă urnei speciale este de dorit ținând cont că, în conformitate cu prevederile Codului, <i>utilizarea urnelor mobile de vot nu este recomandată, deoarece este însoțită de un risc grav de falsificare</i>. Mai mult, Comisia face trimitere în mod expres la utilizarea votului prin corespondență pentru <i>a oferi pacienților internați în spital, deținuților, persoanelor cu mobilitate redusă sau persoanelor cu drept de vot care domiciliază în străinătate posibilitatea de a-și exercita dreptul de vot.</i> -</p> <p>Evident, implementarea acestei măsuri va fi eficientă doar dacă se iau toate măsurile necesare pentru asigurarea securității, lucru pe care îl subliniază și Comisia: <i>acest fel de votare poate fi permis numai în cazul în care serviciile poștale sunt protejate, cu alte cuvinte, protejate de orice intervenție intenționată, și sunt sigure, în sensul că funcționează eficient.</i></p>
	<p>Pentru a permite organizarea procesului electoral în mod eficient în secțiile de votare pentru votul prin corespondență, numărul de alegători alocat pentru fiecare dintre acestea ar trebui redus semnificativ</p>	<p>Numărul de buletine de vot alocat pentru o secție de votare este semnificativ, fapt care prelungește mult procesarea acestora de către membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare. Considerăm că numărul de 10.000 alocat unei secții de votare prin corespondență poate fi redus la aproximativ 3000 de alegători, pentru a se apropia de standardele aferente votului din secțiile de votare, din țară.</p>
	<p>Simplificarea / eficientizarea materialelor componente ale pachetului care este transmis alegătorilor</p>	<p>Conform discuțiilor purtate cu Poșta Română, Autoritatea Electorală Permanentă și alegătorii care au utilizat votul prin corespondență, câteva dintre măsurile care ar putea fi luate în considerare sunt:</p> <p>Redimensionarea plicurilor, având în vedere că în anumite state acestea nu sunt compatibile pentru distribuție</p>

		Utilizarea unor etichete/sigilii cu un design alternativ, având în vedere numărul semnificativ de reclamații primit la alegerile prezidențiale, legate de faptul că acestea s-au deteriorat și nu au mai putut fi folosite
	Analizarea utilizării unor metode alternative de expediere a plicurilor, care să permită urmărirea acestora de către alegători (track and trace)	Rapoartele de monitorizare a alegerilor publicate de Coaliția FiecareVot au reflectat în cazul mai multor scrutine nevoia introducerii sistemului de urmărire a plicului la întoarcerea în țară. Acest element a fost evidențiat atât de alegători, cât și de către autoritățile electorale, respectiv Poșta Română. Deși costurile ar putea crește față de situația actuală, introducerea sistemului track and trace ar permite utilizatorilor să identifice unde se află plicul în orice moment. Detalii - https://www.posta-romana.ro/track-trace.html
	Flexibilizarea perioadei de înregistrare a plicurilor, pentru a evita numărul mare de plicuri anulate	Legislația ar putea permite și numărarea voturilor din plicurile care ajung până în ziua votării, în contextul în care alegătorul nu a votat în secția de votare, iar acest aspect este verificat de către membrii comisiei electorale.
	Introducerea unor clarificări privind nulitatea plicurilor interioare și exterioare în legislație	La alegerile prezidențiale din 2019 și la parlamentarele din 2020, numărul de buletine de vot anulate a fost diferit la nivelul fiecărei secții de votare, fapt care arată că membrii birourilor electorale au interpretat diferit legislația. La alegerile parlamentare din 2020, AEP a emis Hotărârea 20 , care clarifică anumiți termeni din legislație. Pentru a evita situații în care reglementările sunt interpretate diferit, legislația ar trebui să fie cât mai comprehensivă cu privire la acești pași ai procesului de gestionare a votului prin corespondență.
Introducerea unor noi metode de vot în avans	Introducerea votului în avans în persoană pentru tipurile de scrutin unde alegătorii trebuie să voteze în circumscripția unde sunt înregistrați cu domiciliul sau reședința și nu se	Votul anticipat (<i>early voting</i>) este o metodă care extinde perioada de votare pentru persoanele care, din orice motiv, nu pot ajunge la secția de vot în ziua votării. Are avantajul că este o metodă testată în numeroase țări, riscurile pot fi controlate și este destul de ușor de implementat, cu costuri reduse.

	<p>află în respectivă circumscripție în ziua votului (alternativă pentru votul prin corespondență)</p>	<p>Câteva dintre țările care utilizează votul anticipat sunt: Australia, Canada, Finlanda, Germania, Irlanda, Malta, Noua Zeelandă, Elveția, Suedia sau Statele Unite. Un exemplu internațional pozitiv este Suedia, care folosește cu succes votul anticipat. Participarea în alegeri este de obicei foarte ridicată (84% în 2014, 87% în 2018, alegeri parlamentare), și până la o treime din voturi sunt voturi anticipate.</p> <p>Pentru votul în avans există posibilitatea deschiderii unor secții de votare la nivel de circumscripție, coordonate de birourile electorale de la nivel județean care să organizeze procesul de votare mai multe zile în săptămâna dinaintea alegerilor. Ca orice metodă de vot alternativă, votul în avans prezintă anumite riscuri, astfel că organizarea acestuia trebuie să fie bazată pe principiul integrității și transparenței, iar introducerea acestuia trebuie să fie pilotată pentru a asigura fezabilitatea și respectarea acestor principii.</p> <p>Argumente suplimentare în favoarea votului anticipat aici.</p>
<p>Deschiderea unei discuții despre pilotarea votului electronic</p>	<p>Analiza și testarea cu prudență a unor metode de vot electronic</p>	<p>Votul electronic poate fi la distanță (via Internet) sau în secții de vot (pe mașini de vot). Există numeroase țări care au testat sau utilizează în mod curent una dintre aceste metode de vot. Există o așteptare de la cetățeni ca mijloacele electronice să fie parte a procesului electoral.</p> <p>În același timp, exemplele internaționale ne arată că votul electronic are și numeroase dezavantaje sau riscuri, iar multe țări care l-au testat au renunțat să îl folosească în mod extins (Norvegia, Finlanda, Franța etc). Cel mai important este riscul de securitate. Un eventual atac cu succes al sistemelor de vot poate avea un impact dezastruos asupra sănătății democrației și poate deveni o problemă de securitate națională.</p> <p>Votul electronic, în diverse forme, poate fi testat, pilotat, la alegeri cu miză mai mică (spre exemplu, alegeri anticipate într-o localitate), așa cum a fost testată introducerea SIMPV înainte de extinderea la nivel național. Pilotările vor arăta potențialul și riscurile adaptării diverselor formule de vot electronic în România. Cert este că introducerea unui asemenea sistem de vot trebuie testată extensiv, pe o perioadă lungă, iar dacă riscurile depășesc beneficiile, metoda nu ar trebui introdusă. De asemenea, discuțiile despre votul electronic</p>

		trebuie să includă experți, organizații neguvernamentale, organizații internaționale care observă alegerile sau dețin expertiză electorală și orice alte entități care pot oferi opinii pertinente.
Aspecte practice		
	Organizarea unor campanii mai eficiente de informare referitoare la beneficiile metodelor alternative de votul, dar și cu privire la pașii tehnici	<p>Informarea alegătorilor este esențială pentru a înțelege avantajele votului prin corespondență, dar și tehnica votării. Deși AEP a realizat materiale de informare, incluzând filme de prezentare sau un scurt ghid care a însoțit plicurile cu materiale de votare, considerăm că trebuie alocate bugete mai mari pentru campanii de informare eficiente, care trebuie să fie orientate către atragerea de alegători noi care să folosească votul prin corespondență, dar și către explicarea cât mai clară a procedurilor de votare.</p> <p>Un rol în acest sens l-ar putea juca CNA, iar acest aspect poate fi inclus în codul electoral. CNA poate emite instrucțiuni sau recomandări, după caz. Vezi exemple precum instrucțiunea de informare corectă de către radiodifuzori a subiectului Covid 19 https://cna.ro/IMG/pdf/INSTRUCTIUNEA nr. 4 din 25.06.2020-informare corecta Covid-19.pdf sau recomandarea adresată radiodifuzorilor în campania de interes public privind exercitarea dreptului de vot al cetățenilor din străinătate https://www.cna.ro/article9840,9840.html</p>
	<p>Îmbunătățirea modului de implementare a metodelor alternative de vot prin realizarea de studii.</p> <p>Realizarea unei analize de către AEP privind posibilitatea de a crește eficiența votului prin corespondență și de a cerceta cauzele numărului mare de plicuri exterioare care nu</p>	<p>La fiecare dintre cele 3 runde de alegeri la care s-a utilizat votul prin corespondență, rata de retur a fost de 50-60%. În 2016 s-au întors la secțiile de votare organizate în țară 4591 plicuri exterioare din 8889 trimise. În 2019 au fost trimise pentru primul tur 35917 plicuri și s-au întors 25319 plicuri, iar în turul 2 au votat 17521 de alegători din 35917 plicuri trimise. La ultimele alegeri, din 35808 plicuri cu materialele necesare votării prin corespondență au fost înregistrate 21329 în termenul limită. Motivele pentru această situație pot fi diverse, context în care considerăm că Autoritatea Electorală Permanentă ar trebui să își asume</p>

	au fost înregistrate la ultimele trei runde de alegeri	realizarea unor studii/sondaje care să conducă la îmbunătățirea modului de implementare a votului prin corespondență.
--	--	---

5. Reprezentare și participare echitabilă la alegeri a cetățenilor români din străinătate

Principiu	Recomandări	Argumentare
Drepturi de reprezentare egale pentru cetățenii din străinătate	Stabilirea numărului de deputați și senatori desemnați în Circumscripția 43 („Străinătate”), la fiecare scrutin parlamentar, prin aplicarea normei de reprezentare la numărul deținătorilor de pașapoarte CRDS valabile la 1 ianuarie a anului precedent anului în care au loc alegerile.	<p>În prezent, numărul mandatelor corespunzătoare Circumscripției 43 este stabilit în mod arbitrar la nivelul celui mai mic județ din țară (4 deputați și 2 senatori). În felul acesta se încalcă flagrant principiul constituțional al votului egal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • la Camera Deputaților, media pe țară a fost în 2020 de 2.203 voturi/mandat, iar în Circumscripția 43, 62.218 voturi/mandat – un vot din țară a echivalat cu 28 de voturi din C43; • La Senat, media pe țară a fost de 5.054 voturi/mandat, iar în Circumscripția 43, 124.425 voturi/mandat – un vot din țară a echivalat cu 25 de voturi din C43.

6. Consolidarea capacității, integrității și transparenței Autorității Electorale Permanente

Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) este o instituție esențială pentru funcționarea corectă a sistemului electoral. Atribuțiile și responsabilitățile AEP au crescut de la înființare, pe perioada ultimelor cicluri electorale. În același timp, limitele instituționale s-au văzut atunci când au existat perioade de criză, cum a fost în anul electoral 2020, afectat de pandemie. Modificări în pripă ale legislației cu privire la numirea personalului AEP, selecția politică a conducerii AEP sau chiar acuzații de plagiat la adresa președintelui instituției, sunt tot atâtea motive de îngrijorare cu privire la capacitatea instituției. Un Cod Electoral comprehensiv trebuie să stabilească și să întărească poziția Autorității Electorale, oferindu-i în același timp garanții de integritate și transparență.

Principiu	Recomandări	Argumentare
1. Creșterea integrității AEP	1.1. Revizuirea procedurilor pentru numirea și revocarea conducerii AEP prin:	Conducerea AEP reprezintă un element cheie pentru asigurarea independenței și neutralității Autorității.

	(1) Criterii pentru numirea președintelui și vicepreședinților care să asigure independența politică, integritate și competență.	1. Criteriile pentru numirea Președintelui și vicepreședinților AEP trebuie actualizate pentru a elimina situațiile în care sunt numite persoane partizane politic, în fapt reprezentanți ai partidelor politice ce au majoritatea la un moment dat. Trebuie introdus un criteriu de neutralitate politică (nu a fost membru de partid) de minim 5 ani anterior numirii. De asemenea, trebuie introduse criteriile privind competența acestor persoane.
	(2) Criterii pentru revocarea președintelui și vicepreședinților care să asigure protecție reală în fața presiunilor politice.	2. Criteriile de revocare ale președintelui și vicepreședinților trebuie clarificate pentru a asigura o protecție reală în fața presiunilor politice. Actuala formulare a legii „din motive temeinice”, este prea vagă și lasă un larg spațiu de interpretare.
	(3) Revizuirea criteriilor pentru angajarea și revocarea șefilor departamentelor AEP.	3. Șefii departamentelor AEP au un rol esențial în organizarea alegerilor și sunt o garanție a independenței Autorității. Modificările legislative făcute în pripă, în condiții obscure, în septembrie 2020 dau o putere disproporționată președintelui AEP în numirea și revocarea șefilor de departamente (inclusiv prin evitarea avizului Parlamentului, care devine consultativ). Aceste modificări trebuie reconsiderate.
	Raportare transparentă și la timp	Legea prevede obligația AEP de a trimite un raport anual către Parlament, dar nu prevede un termen limită, ce trebuie să conțină și ce se întâmplă cu acest raport. Este necesară o detaliere în acest sens, pentru ca raportul de activitate să devină un instrument real de control al activității AEP de către Parlament.
2. Creșterea capacității Corpului Experților Electorali	2.1. Resurse pentru Corpul Experților Electorali	Legea prevede că președinții și vicepreședinții secțiilor de votare sunt selectați, de regulă, dintre membrii Corpului Experților Electorali. Aceștia joacă un rol cheie în organizarea activității din ziua votării. Legea ar trebui să prevadă mecanisme mai clare și resurse suplimentare pentru recrutarea și pregătirea permanentă a acestor specialiști, inclusiv verificarea însușirii cunoștințelor necesare.
	2.2. Pregătirea membrilor birourilor secțiilor de vot desemnați de către competitorii electorali.	În mod similar, legea trebuie să prevadă resurse pentru pregătirea membrilor birourilor secțiilor de vot desemnați de către competitorii electorali.

	2.3. Sancțiuni mai clare pentru încălcarea regulilor, pentru membrii birourilor de la toate nivelurile	Legea trebuie să conțină prevederi mai clare privind sancționarea membrilor birourilor electorale, la toate nivelurile. Dacă în ceea ce privește Corpul Experților Electorali există anumite reglementări, referitor la reprezentanții partidelor politice nu există sancțiuni la fel de clare.
3. Creșterea transparenței proceselor electorale	3.1. Registrul Electoral	<p>Registrul Electoral este o aplicație esențială pentru organizarea alegerilor. În acest moment, aplicația Registrul Electoral este învechită, iar codul sursă aparține furnizorului și nu Autorității Electorale Permanente.</p> <p>Pentru o dezvoltare a unui ansamblu coerent de aplicații care să ușureze organizarea alegerilor, este necesar ca legea să precizeze mai bine rolul Registrului Electoral, modul cum este alcătuit și utilizat și garanțiile de securitate pentru folosirea acestuia.</p>
	3.2. Reguli mai stricte și mai clare pentru aplicațiile informatice folosite.	<p>În ultimii ani, informatizarea sistemelor electorale a continuat într-un ritm crescut. Mai multe procese sunt realizate acum cu ajutorul unor aplicații informatice. Dintre acestea, legea în vigoare detaliază folosirea Registrului Electoral și a Sistemului Informatic pentru Monitorizarea Prezenței la Vot (SIMPV).</p> <p>Considerăm necesar ca legea să impună un cadru general pentru toate tipurile de aplicații informatice utilizate, inclusiv cele pentru numărarea voturilor, centralizarea rezultatelor și distribuția mandatelor. Acest cadru trebuie să includă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enumerarea aplicațiilor folosite în procesul electoral; • Reguli generale pentru dezvoltarea acestor aplicații, inclusiv controlul asupra codului sursă și verificarea independentă a aplicațiilor; • Reguli generale privind accesul la bazele de date folosite în alegeri, cu respectarea regulamentului general privind protecția datelor cu caracter personal, dar și cu asigurarea securității alegerilor; • Reguli privind auditarea tuturor aplicațiilor respective, atât de către autorități publice, cât și independent, la cererea competitorilor electorali sau a organizațiilor societății civile care solicită acest lucru; • Detalierea instituțiilor responsabile cu precizarea specificațiilor tehnice pentru aceste aplicații, implementarea și asigurarea securității lor.

	<p>3.3. Reguli mai clare privind publicarea integrală a datelor referitoare la alegeri.</p>	<p>Publicarea datelor privind participarea la vot și rezultatele votului este un element important pentru asigurarea transparenței procesului electoral și pentru creșterea încrederii populației în rezultatele alegerilor.</p> <p>Seturile de date publicate trebuie să includă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Date privind populația cu drept de vot • Date privind participarea la vot în timp real, așa cum au fost publicate în ultimele runde de alegeri (prezenta.bec.ro / prezenta.roaep.ro) • Date privind rezultatele alegerilor <p>Seturile de date publicate trebuie să respecte minim următoarele condiții:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Să fie detaliate la nivel de secție de votare • Să fie detaliate în funcție de sex și vârstă, pentru alegători, și în funcție de toate caracteristicile din fișa de înregistrare a candidaturii, pentru candidați • Să fie disponibile în formate ușor prelucrabile (csv, xls) • Să fie disponibile atât în varianta provizorie, cât și în varianta finală • Să poată fi accesate și preluate simplu (preferabil printr-un API) <p>Publicarea seturilor de date trebuie să aibă un calendar clar stabilit, preferabil legat de momentele cheie ale procesului electoral.</p>
--	---	--

7. Tehnică electorală

Principiu	Recomandări	Argumentare
Înțelegerea principiilor și termenilor electorali din lege și a altor	Codul Electoral trebuie să conțină un capitol introductiv dedicat definirii termenilor și un capitol referitor la principiile electorale	Definirea termenilor (de exemplu în legislația pentru alegerile parlamentare, dar și în alte legi, ca de exemplu Codul Civil, Legea 122/2006, Legea 350/2001) s-a dovedit foarte utilă pentru buna înțelegere a acestora și pentru eliminarea confuziilor și interpretărilor neuniforme.

termeni relaționați		
Îmbunătățirea aspectelor practice ale organizării proceselor electorale și simplificarea sau eficientizarea unor proceduri	Pe lângă instituțiile permanente implicate în desfășurarea proceselor electorale (AEP, STS, MAE, MAI, INS, Poșta Română), legiuitorul ar trebui să consulte înaintea adoptării noului Cod Electoral și membri ai Corpului Experților Electorali și ai birourilor electorale de nivel mediu care au participat la organizarea proceselor electorale recente. De asemenea, ar trebui consultate și rapoartele organizațiilor neguvernamentale care au acreditat observatori.	Unele dintre problemele organizatorice identificate de membrii birourilor de circumscripție și birourilor secțiilor de votare rămân nerezolvate și se repetă la fiecare scrutin, iar mare parte din experiența și lecțiile învățate se pierd odată cu desființarea birourilor electorale
	Legislația electorală trebuie să conțină proceduri mai clare și detaliate privind predarea materialelor electorale de la secțiile de votare către birourile electorale de circumscripție.	Observatorii FiecareVot și membrii BESV au semnalat în repetate rânduri că organizarea defectuoasă a predării materialelor a avut ca rezultat cozi lungi de așteptare.
	Legislația trebuie să permită alegătorilor să depună cererile pentru urna specială (mobilă) și prin mijloace electronice.	Această nouă prevedere, adoptată în contextul pandemiei Covid-19, s-a dovedit utilă și ar trebui aplicată la orice scrutin; obligația de a depune fizic cererile la secțiile de votare în preziua alegerilor este dificil de îndeplinit pentru unii dintre alegătorii care nu se pot deplasa de la domiciliu și ridică o barieră nejustificată în calea participării acestora la procesul electoral.
Respectarea drepturilor electorale ale	Pentru toate tipurile de alegeri, legislația trebuie să prevadă că alegătorilor care se află în așteptare în afara secției de votare la ora închiderii li se permite să voteze,	Această prevedere a fost introdusă în legea alegerilor prezidențiale și în legea alegerilor parlamentare, dar nu se aplică și la alegerile locale și europarlamentare

tuturor alegătorilor	chiar dacă acest lucru presupune prelungirea votării până la ora 23:59.	
Transparența	Legislația ar putea permite candidaților independenți să aibă reprezentanți în birourile electorale în circumscripția în care candidează.	Recomandare ODIHR din Raportul de observare a alegerilor prezidențiale din 2019
	Dreptul de a desemna delegați la secțiile de votare la care nu au reprezentanți, acordat în prezent numai formațiunilor politice neparlamentare care participă la alegeri, ar trebui extins și la candidații independenți, pentru circumscripția în care candidează.	
	Legislația ar trebui să prevadă accesul observatorilor la toate activitățile legate de organizarea și desfășurarea alegerilor, pe durata întregii perioade electorale.	Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei, para II.3.2.b <i>“Observarea alegerilor nu trebuie să se limiteze doar la ziua desfășurării alegerilor, ci să cuprindă perioada înregistrării candidaților, și dacă e cazul, a alegătorilor, precum și campania electorală. Monitorizarea trebuie să permită stabilirea încălcărilor care au avut loc înainte, în timpul sau după desfășurarea alegerilor”</i> Recomandare ODIHR din Raportul de observare a alegerilor prezidențiale din 2019
	Ședințele birourilor electorale la orice nivel sunt publice. De asemenea, procesele verbale ale ședințelor birourilor electorale trebuie să fie publice.	Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei, para II.3.1.81 stipulează că ședințele unei comisii electorale centrale trebuie să fie deschise tuturor, inclusiv mass-media.
	Toate documentele de acreditare (atât cele emise de AEP pentru organizațiile neguvernamentale, cât și	Înainte modificării procedurii de acreditare, când documentele de acreditare erau emise de AEP sau de birourile electorale în format de liste nominale, legislația prevedea explicit că acreditarea este valabilă în copie. În prezent,

	ecusoanele emise de acestea pentru observatori) sunt valabile în copie.	absența acestei prevederi a creat dificultăți logistice considerabile pentru organizațiile neguvernamentale care acreditează observatori. Obligația de a prezenta acreditarea în original nu se justifică, deoarece nu reprezintă o măsură de siguranță în plus. Reintroducerea prevederii de mai sus ar oferi organizațiilor neguvernamentale posibilitatea de a transmite acreditările în format electronic și deci de a extinde termenele de înscriere, pentru a permite accesul unui număr mai mare de observatori.
	Legislația electorală trebuie să prevadă modalități și termene clare pentru contestarea deciziilor tuturor birourilor electorale.	Documentul OSCE de la Copenhaga, alin. 5.10: „ <i>Orice persoană va dispune de o cale de recurs efectiv contra oricăror decizii administrative, pentru a garanta respectarea drepturilor fundamentale și a asigura securitatea juridică</i> ”. Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei, para II.3.3: „ <i>[...]se recomandă instituirea unei forme de control jurisdicțional în care prima instanță de recurs ar fi comisia electorală superioară, iar a doua o instanță judecătorească competentă.</i> ” Legislația electorală nu menționează modalitatea de contestare a deciziilor BEC, ci conține doar prevederi potrivit cărora BEC rezolvă întâmpinările referitoare la propria activitate
Transparența	Procedura de acreditare a observatorilor pentru alegerile parlamentare trebuie adoptată pentru toate tipurile de alegeri și pentru referendum.	Simplificarea procedurii a fost o măsură binevenită, care a permis organizațiilor neguvernamentale acreditarea unui număr mai mare de observatori și a asigurat mobilitatea acestora între circumscripții. În plus, procedura veche, care a rămas valabilă doar pentru alegerile europarlamentare, reprezintă și o povară birocratică nejustificată pentru birourile de circumscripție.
Informarea alegătorilor	Legislația trebuie să prevadă elaborarea materialelor pentru informarea alegătorilor în limbile minorităților naționale și în format adaptat pentru necesitățile	Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei, para II.3.1.b Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 29

Participarea persoanelor cu dizabilități	persoanelor cu dizabilități (limbaj mimico-gestual, format easy-to-read, Braille etc.).	
	Autoritățile ar trebui să ia în considerare introducerea în legislația electorală a unor noi metode de votare pentru persoanele cu dizabilități (de exemplu șabloane în limbaj Braille care pot fi suprapuse pe buletinele de vot).	Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 29
	Legea trebuie să prevadă faptul că alegătorii cu mobilitate redusă pot vota la cea mai apropiată secție de votare accesibilă din aceeași circumscripție.	Această prevedere a fost introdusă în legea alegerilor prezidențiale, dar nu se aplică la toate tipurile de alegeri. În practică, în lipsa unor spații suficiente pentru organizarea tuturor secțiilor de votare la parter, în clădiri cu rampe de acces (problem semnalată și de Autoritatea Electorală Permanentă), această măsură este cea mai bună modalitate de a asigura accesul persoanelor cu mobilitate redusă.
Înregistrarea candidaturilor	Introducerea în lege unui mecanism uniform, eficient și transparent de verificare a semnăturilor de susținere pentru înregistrarea candidaturilor.	Recomandare ODIHR din Raportul de observare a alegerilor prezidențiale din 2019
	Publicarea centralizată a candidaturilor în format deschis în termen util pentru a permite contestarea acestora. Informațiile publicate trebuie să fie detaliate (să includă cel puțin vârsta și sexul candidaților).	CEDAW General Recommendation No. 23: Political and Public Life, para. 48 (d) prevede că statele trebuie să includă <i>“date statistice, dezagregate pe sexe, care indică procentajul de femei în raport cu bărbații care se bucură de aceste drepturi”</i> . 1991 Document of the Moscow Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE, para. 40.13 obligă statele să <i>“asigure colectarea și analiza</i>

		<i>datelor pentru a evalua în mod adecvat, monitoriza și îmbunătăți situația femeilor”.</i>
	Legislația electorală ar trebui să prevadă clar respingerea listelor de candidați care nu respectă cerința reprezentării ambelor sexe. Verificarea acestor informații trebuie să se realizeze de facto într-un mod eficient.	Acolo unde legislația electorală stabilește că listele de candidați trebuie întocmite astfel încât să asigure reprezentarea ambelor sexe, dar nu prevede explicit sancțiuni pentru nerespectarea acestei cerințe, respingerea listelor care nu respectă prevederea legală rămâne la discreția birourilor electorale de circumscripție, iar experiența alegerilor parlamentare din 2020 arată că legea a fost interpretată neuniform
	Termenul prevăzut de lege pentru contestarea candidaturilor ar trebui prelungit (de exemplu, de la două zile la trei).	Termenele prevăzute de lege în prezent limitează destul de mult în practică posibilitatea de a depune contestații, iar prelungirea acestora cu o zi nu ar crea dificultăți în respectarea celorlalte termene ale calendarului electoral.
Îmbunătățirea procedurii de stabilire a rezultatelor	Legislația trebuie să reglementeze procedura de renumărare a voturilor și să prevadă termene și etape clare pentru a asigura dreptul real al competitorilor de a contesta rezultatele. Legislația electorală trebuie să prevadă, pentru fiecare tip de scrutin, modalități și termene clare pentru contestarea rezultatelor.	<i>La alegerile parlamentare din 2020, cererile de renumărare a voturilor au fost admise în unele cazuri și renumărarea a fost efectuată, în timp ce alte cereri au fost respinse ca tardive. În lipsa unui termen limită stabilit de lege pentru depunerea cererilor de renumărare, nu există niciun cadru legal pentru a stabili dacă o cerere este depusă tardiv sau nu. (Raportul FV, alegeri parlamentare 2020)</i>
Eliminarea posibilelor conflicte de interese în BESV	Legea trebuie să prevadă că președinții BESV și locțiitorii acestora nu pot fi subordonați prin relații de muncă candidaților la scrutinul respectiv	Observatorii FiecareVot au semnalat la alegerile locale din 2016 și 2020 cazuri în care calitatea de angajați ai primăriei a președinților BESV și locțiitorilor acestora i-a expus pe aceștia unor presiuni din partea primarilor în funcție care erau și candidați

Eliminarea discrepanțelor din cadrul legislativ	Procedura de desemnare a președinților birourilor electorale trebuie să fie aceeași pentru referendum ca și pentru alegeri.	În prezent, legea referendumului prevede că președinții birourilor electorale de circumscripție și președinții secțiilor de votare sunt numiți de președintele tribunalului; aplicarea unor proceduri diferite la alegeri și la referendum nu este justificată.
Egalitatea accesului la procesul electoral	Legislația electorală trebuie să prevadă că un competitor poate avea cel mult un reprezentant în fiecare birou electoral.	Potrivit prevederilor legale actuale, care asigură reprezentarea în birourile electorale a partidelor și nu a competitorilor electorali, candidații susținuți de o alianță electorală pot fi reprezentați în comisii de mai mulți membri, din partea fiecărui partid al alianței
Măsuri de siguranță pentru respectarea regimului urnei de vot	Legislația trebuie să specifice o procedură detaliată și uniformă pentru sigilarea urnelor de vot, precum și standarde pentru confecționarea și aplicarea sigiliilor.	Observatorii FiecareVot au semnalat în mod repetat, la fiecare scrutin din ultimii cinci ani, cazuri frecvente în care sigiliile cu benzi de hârtie lipite pe urne se puteau dezlipi foarte ușor
ASPECTE PRACTICE		
Informarea alegătorilor	<p>Pentru a asigura informarea corectă și timpurie a alegătorilor, autoritățile trebuie să elaboreze materiale de educație electorală în timp util, pentru fiecare scrutin, și să le disemineze pe scară cât mai largă.</p> <p>Pagina de web pe care alegătorii pot căuta adresa secției de votare de care aparțin ar trebui structurată astfel încât să conțină și descrierea procedurii de votare</p>	

	și alte informații utile, care să poată fi asimilate într-un timp scurt.	
--	--	--

A se vedea și

Raportele de monitorizare a alegerilor OSCE/ODIHR- <https://www.osce.org/odihr/elections/romania>

Rapoartele de monitorizare GRECO (pentru finanțarea partidelor) - <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/romania>

Rapoartele de monitorizare a alegerilor FiecareVot - <https://expertforum.ro/?s=fiecarevot> și www.fiecarevot.ro